

Mattias Gardell sakkunnigutlåtande

I. Gardells yrkesbakgrund

Mattias Gardell är Nathan Söderblomprofessor i jämförande religionsvetenskap och vetenskaplig ledare vid *Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism* vid Uppsala universitet. Han disputerade 1995 på en avhandling om svart nationalistisk islam i Förenta staterna (*Countdown to Armageddon. Louis Farrakhan and the Nation of Islam*) och har sedan dess undersökt spänningsfältet mellan religion, politik och rasism i en rad empiriska fält, ofta med etnografisk metod. Han har bland annat studerat svart och vit religiös nationalism, vit religiös rasism, ockult fascism, förändringsprocesser i islams politiska landskap, religion, maskulinitet och våld, hatbrott, tortyrens återkomst, antimuslimsk rasism (islamofobi), rasistiska seriemördare, rasismens historia, antisvart rasism på arbetsmarknaden, politiskt motiverade ensamagerande våldsbrottslingar (*lone wolves*), fascism och kultur, fascism och andlighet, fascismens emotionella dimensioner, samt fascistisk skönlitteratur. Han har publicerat nio vetenskapliga monografier och ett hundratal vetenskapliga artiklar och antologibidrag. Hans senaste böcker är *Raskrigaren* som handlar om den rasistiske seriemördaren Peter Mangs (2015) och *Den ensamme terroristen?* (2017) som skrevs i samarbete med historiker Heléne Lööv och medieforskare Michael Dahlberg-Grundberg. Gardells del granskade politisk våldsbrottslighet och ledarlöst motstånd, med fokus på ensamvargar och de politiska miljöer de är produkter av. För närvarande har Gardell externa forskningsmedel för två projekt, *Angry white men? A study of violent racism, correlations between organized and unorganized hate crime and the affective dimensions of ultranationalism* och *Methodological Laboratories – towards tenable methods to measure discrimination on the grounds of race, ethnicity and religion*. För Gardells publikationer, se <http://cemfor.uu.se/forskning/forskning/publikationer-gardell/>

II. Sammanfattning

Gardell tillbakavisar i sin analys Göteborgs tingsrätts bedömning att två debattartiklar utgjort skälig grund för Ann-Sofie Hermansson att offentligt sprida uppgiften att målsägarna Maimuna Abdullahi och Fatima Doubakil är ”extremister” som ”försvarat terrorism” och ”avfärdat antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare”. Gardell visar att viktiga remissinstanser såsom Lagrådet delade artikelförfattarnas farhågor för att den terroristlagstiftning som diskuterades brast i rättssäkerhet, samt att de centrala påståenden som i övrigt gjordes i de två debattartiklarna i all väsentlighet var i överensstämmelse med vanliga uppfattningar inom

HOVRÄTTEN FÖR VÄSTRA SVERIGE Rotel 21	INKOM: 2020-04-20 MÅLN: B 1865-20 AKTBIL: 17
---	--

relevanta delar av forskarsamhället och sådant som var allmänt känt. Granskningen påvisar också att benämningarna ”politiserade muslimer” och ”raslagar” är fullt rimliga inom sina kontexter och ingalunda gör det försvarligt att offentligt förtala målsägarna.

Sammanfattningsvis visar Gardell att debattartiklarna *inte* ger stöd åt uppgiften att Maimuna Abdullahi och Fatima Doubakil är extremister som försvarat terrorister och förringat antiterroristsatser mot IS-krigare. Att offentligt sprida osakliga uppgifter av denna typ bedöms kunna trigga hatbrott och försvåra de utpekades möjligheter att göra karriär och leva ett fridfullt och värdigt liv.

III. Sakkunnigutlåtande

Analys av artiklarna ”Terrorlag pekar ut svenska muslimer” skriven av Maimuna Abdullahi och Fatima Doubakil i Aftonbladet debatt, publicerad 26 augusti 2014 och ”Ensidig analys kring väpnade grupper i Mellanöstern”, publicerad på SVT Opinion 5 februari 2015 av Maimuna Abdullahi och Sara Bessa, journalist och sedermera verksamhetsutvecklare på Amnesty international.

Ovannämnda texter har anförts som belägg för att Abdullahi och Doubakil är ”extremister” som ”försvarar terrorism” (Göteborgs tingsrätt, Dom i mål B 12803–18).

Båda artiklar var inlägg i en pågående diskussion kring förslaget att kriminalisera svenskar som reser utomlands för att kriga med väpnade grupper. Krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten, inklusive tortyr, terrorbrott och folkmord var redan förbjudet i svensk, europeisk och internationell rätt. Då Förenta nationernas Säkerhetsråd hösten 2014 antog resolution 2178 som förpliktigade medlemsstater att kriminalisera ”terrorresor” och utländska krigare som begick terrorbrott, diskuterades hur en sådan lag skulle formuleras för att överensstämja med svensk grundlag, och hur begrepp som utländska, krigare och terrorhandlingar skulle förstås.

År 2014 och 2015 lade företrädare för olika partier fram sina åsikter om hur en lagändring skulle se ut, vilket mötte invändningar från forskare, jurister och debattörer. År 2016 föreslog en utredning en lagändring som gick ut på en remissrunda, drogs tillbaks på grund av massiv kritik och återkom i reviderad tappning 2019. Nu talade lagförslaget också om ”samröre” och ”deltagande” i en terroristorganisation, men drogs snabbt tillbaka då nya problem uppdagats, som exempelvis lagens förenlighet med den svenska regeringsformen. En bantad version antogs som gällande lag från 1 mars 2020, flera år efter de två texter som här skall granskas publicerades.

De två debattartiklarna kan ses som inlägg i diskussionen om en eventuell lagändring och dess tänkbara konsekvenser. Texterna innehåller fem väsentliga påståenden och ett par omtvistade begrepp som kommer att diskuteras i föreliggande genomgång för att utröna huruvida de kan ligga som skälig grund för att kalla författarna extremister som försvarar terrorism:

- 1) Lagförslaget är rättsosäkert.
- 2) Kunskapsunderlag saknas (om resenärer, återvändare, radikalisering).
- 3) Diskussionen om terrorism, radikalisering och svenskar som krigar utomlands fokuserar ensidigt på muslimer.
- 4) Terrorlagstiftningen har hittills enbart tillämpats på muslimer.
- 5) Västerländska militära interventioner och stöd till diktaturer har bidragit till framväxten av väpnade islamiska rörelser.
- 6) Omtvistade begrepp: a) ”politiserade muslimer” och b) ”raslagar”.

1. Lagförslaget är rättsosäkert.

I den första artikeln anförs att lagförslaget kan komma att ytterligare urholka rättssäkerheten då den läggs på redan befintlig terrorlagstiftning som av kritiker ansetts hota rättssäkerheten. Terrorlagstiftningen anses svårtolkad och otydlig. Den har också kritiserats för att ombuden för de terrormisstänkta inte får ta del av sekretesstämplat material som används som bevisning under rättegångar. I den andra artikeln anmodas vi problematisera rättsosäkerheten som förslagen om indraget medborgarskap och snabblagar kan innebära, bland annat i termer av hotad mötes-, åsikts-, och religionsfrihet.

Dessa uppfattningar är Abdullahi och Doubakil inte ensamma om. I sin översikt av svensk terroristlagstiftning karakteriserar Iain Cameron, professor i folkrätt, och Anna Jonsson Cornelli, professor i komparativ konstitutionell rätt, båda vid Uppsala universitet, svensk terroristlagstiftning som ”otydlig och svåröverskådlig”, vilket ”utmanar rättsstatlighet och rättssäkerhet”.¹ Allvarliga invändningar mot lagförslaget anfördes bland annat också av:

- Lagrådet
- Justitiekansler Anna Skarhed
- Justitieombudsmannen
- Advokatsamfundets generalsekreterare Ann Ramberg
- Civil Rights Defenders

Kritiken utmynnade i att lagförslaget togs tillbaka och reviderades. I slutet av februari 2019 lades det fram igen. Förslaget väckte invändningar av bland annat Lagrådet. Ann Ramberg hade redan tidigare kritiserat det för bristande i rättssäkerhet. Regeringen drog en vecka senare tillbaka förslaget för omarbetning. ”Man kan inte gå fram med lagstiftning som bedöms strida mot regeringsformen. Då kommer domstolar inte döma efter de lagarna”, förklarade justitieminister Morgan Johansson.²

2. Kunskapsunderlag saknas

Abdullahi och Doubakil anför att vi saknar empirisk kunskap om de svenskar som frivilligt gett sig ut i väpnade konflikter utomlands och i vad mån de utgör ett säkerhetshot mot Sverige när de återvänt hem. Utsagan var tämligen korrekt då den skrevs år 2014 och står sig i stort fram till idag. Vi vet att antikommunistiska Finlandfrivilliga deltog i ett bombattentat mot tidningen *Norrskensflamman* i Luleå den 3 mars 1940 då fem personer dog. Det är också känt att nationalsocialisten Jackie Arkelöv slogs med den kroatiska milisen HVO (Hrvatsko vijeće obrane) 1992–3 och misstänks ha gjort sig skyldig till krigsförbrytelser på bosniska muslimer. Vi vet att han engagerade sig i en autonom nationalsocialistisk cell då han återvände till Sverige. 1999 dömdes han till livstids fängelse för grovt rån, mord och mordförsök. Vad gäller personer som under senare år rest från Sverige för att delta i väpnade konflikter utomlands (ex. till Ukraina, Syrien/Irak, Israel) finns mycket lite forskning, något fler journalistiska arbeten.³

Abdullahi och Doubakil ser bristen på kunskapsunderlag som bekymmersam. För att kunna åtgärda ett problem behöver vi veta hur det ser ut. ”Politiken”, skriver de, ”bör inte ta avstamp i spekulativa scenarier.” Den uppfattningen är de inte ensamma om. Fler än Abdullahi och Doubakil förordar evidensbaserad politik på förnuftets grund.

Abdullahi och Bessa anför i sin artikel att ”populistiska” radikaliseringsmodeller som överbetonar teologiska och socialpsykologiska förklaringar vunnit mark i västvärlden efter den 11 september 2011. Den uppfattningen är de inte ensamma om. Vid sidan av den kritik de själva hänvisar till av John Horgan och Arun Kundnani har Per-Erik Nilsson övertygande visat hur begreppen radikalisering, terrorism och kontraterrorism växt fram som akademisk diskurs baserad på i bästa fall bristfälligt empiriskt underlag.⁴

3. Diskussionen om terrorism, radikalisering och svenskar som krigar utomlands fokuserar ensidigt på muslimer

Abdullahi och Doubakil konstaterar att det offentliga samtalet om terrorism, radikalisering och svenskar som krigar utomlands ensidigt fokuserar på muslimer. Uttalandet är i stort sett

helt korrekt. Forskningen visar att medierepresentationen av muslimer i oproportionerlig grad förbinder islam och muslimer med terrorism, radikaliserings och våld, samt att terrorattentat får större uppmärksamhet om de misstänkta gärningspersonerna är muslimer.⁵

Då artiklarna skrevs var mediedebatten om personer som ger sig iväg från Sverige i hög utsträckning fokuserad på muslimer, trots att det ingalunda enbart varit muslimer som deltagit som krigare i väpnade konflikter utomlands. Sammanställningen nedan bortser från de tio tusentals svenskar som tjänstgjort i svenska utlandsstyrkor och deltagit i förband ledda av FN, EU och NATO.

Nära 10 000 frivilliga från Sverige kämpade som frivilliga i det finska vinterkriget och fortsättningskriget, varav cirka 8 400 i Svenska Frivilligkåren. Ungefär 600 svenskar stred mot Franco under det spanska inbördeskriget och ett tio-/tjugotal slogs för Franco tillsammans med frivilliga fascister. Åtminstone 200 svenskar slogs för Hitler i Wiking, Nordland, Totenkopf, och andra SS-elitförband, bland annat i Hitlers personliga livvakt. De flesta var nationalsocialister. 28 svenskar dog i strid för det Tredje riket. Till detta kommer de svenskar som engagerade sig i någon av de antinazistiska motståndsrörelserna.

Enligt populärhistoriker Lars Gyllenhaal har cirka 2 000 svenskar gett sig ut i krig utomlands efter det andra världskrigets slut, och många fler försökte ta sig iväg. Ett tusental svenskar anmälde sig frivilligt för strid på amerikanernas sida i Koreakriget, svenskar slogs i Vietnam, anmälde sig frivilligt på båda sidor. Sedan 1948 har svenskar gett sig ut i strid på Israels sida i något av dess alla krig, som mest cirka 15–20 svenskar årligen. Ett 50-tal svenskar slogs frivilligt i Etiopien, Eritrea och Biafra; andra slogs med franska Främlingslegionen i landets kolonialkrig i Afrika, inklusive det algeriska frihetskriget. Svenskar deltog på alla sidor i inbördeskrigen i forna Jugoslavien, slogs med serbiska, kroatiska och bosniska miliser. Svenskar har deltagit i väpnade konflikter i Somalia och rest till Afghanistan för att ansluta sig någon av de stridande styrkorna, från den sovjetiska ockupationen och framåt. Åtminstone ett 30-tal (det finns uppgifter om upp till 80) svenskar stred som frivilliga i Ukraina/Donbass, 2014/15. Personer har rest från Sverige för att delta som frivilliga i den Rojavabaserade Folkets försvarsenheter YPG (Yekîneyên Parastina Gel), i olika kurdiska miliser, samt i stridande förband knutna till IS/Daesh (al-Dawla al-Islamiyya fi al-Iraq wa al-Sham), Jabhat Fateh al-Sham (tidigare Nusratfronten), olika syriska rebellgrupper, samt Hizbullah och andra grupper i Syrien/Iraq.

4. Terroristlagstiftningen har hittills enbart tillämpats på muslimer

Trots att terroristlagstiftningen inte enbart är riktad mot muslimer har den enbart kommit att tillämpas på muslimer, skriver Abdullahi och Doubakil. Då artikeln skrevs hade 26 av de 26 som frihetsberövats med stöd i lagen varit muslimer. Av tolv åtalade var tolv muslimer.

Utsagan är relativt korrekt. Går man längre bak i tiden finner vi enstaka undantag. År 2005 provades en autonom nationalsocialistisk cell för förberedelse till terroristbrott enligt den terroristlagstiftning som införts i juli 2003, men friades då de inte bedömdes ha de resurser och den kompetens som krävdes för att genomföra planerna. År 1984 kommunarrestades nio personer som tillhörde eller verkade för den terroriststämplade kurdiska organisationen PKK.

Vid den tidpunkt Abdullahi och Doubakil publicerade sin text var samtliga som då frihetsberövats och/eller åtalats för terroristrelaterad brottslighet muslimer. Den situationen har i stort sett förblivit densamma.

Studier av personer som ensamma, tillsammans med en eller ett par medhjälpare, eller som del i en autonom cell, genomfört politiskt motiverade våldsbrott, visar att media och rättsväsende i högre grad tenderar att behandla brott och misstänkta gärningspersoner i termer av terrorism om gärningspersonen är muslim och hänvisar till Gud, än om gärningspersonen är vit och hänvisar till Nationen. Det gäller även våldsbrott med dödlig utgång. I Sverige har våldsbrott genomförda av vita radikalnationalister krävt fem gånger fler liv än politiskt motiverade våldsbrott genomförda av personer koppade till någon annan politisk miljö, inklusive våldsorienterad salafism. Ändå associeras våldsorienterad salafism i högre grad till terroristbrott än vit radikalnationalism. Ingen vit radikalnationalist som av politiska skäl begått ett våldsbrott med dödlig utgång har hittills prövats för terroristbrott.⁶

5. Västerländska militära interventioner och stöd till diktaturer i har bidragit till framväxten av väpnade islamiska rörelser

Abdullahi och Bessa kopplar framväxten av al-Qaida och andra ”militanta islamiska grupper”, inklusive ”terrorgrupp[en]” IS, till västliga militära interventioner och stöd till diktaturer i länder med muslimsk majoritetsbefolkning. Påståendet är så välbelagt och väldokumenterat i tidigare forskning att det får räknas som allmänt känt, om hänsyn också tas till komplexa lokalhistoriska sammanhang.

Här kan tilläggas att antalet terrorattentat sköt i höjden under kriget mot terror. Enligt *Global Terrorism Database* minskade antalet terrorattacker årtiondet efter det kalla krigets slut. Under 1990-talet sjönk antalet terrorattacker från nära 5 400 (år 1993) till 1 800 (år

2000). Under det globala kriget mot terror som initierades av Bushadministrationen vände trenden i motsatt riktning. Efter ett årtionde var antalet terrorattacker uppe i runt 9 000 årligen och under år 2014, efter vars utgång Abdullahi och Bessa skrev sin artikel, var antalet rekordhöga 17 000 terrorattentat. Kriget mot terror ter sig således kontraproduktivt om målsättningen var att minska antalet terrorattentat.

6. Omtvistade begrepp.

Två begrepp använda i artiklarna kom att bli särskilt uppmärksammade, *politiserade muslimer* och *raslagar*.

a) Abdullahi och Bessa anför att det offentliga samtalet i Sverige kommit att präglas av ett ”problematiskt och populistiskt synsätt på politiserade svenska muslimer som strider utomlands”. Göteborgs Tingsrätt betraktade termen ”politiserade muslimer” som en ”kraftigt förskönande beskrivning” av personer som sympatiserade med IS och i många fall deltagit i de övergrepp IS gjorde sig skyldiga till.

Av Abdullahis och Bessas text framgår *inte* att termen syftade på IS-sympatisörer eller personer som deltagit i de övergrepp IS gjorde sig skyldiga till. Av kontexten framgår istället att termen är ett försök att omfatta personer som på något sätt var associerade med vad författarna kallade ”militant islamiska grupper”. Den term Abdullahi och Bessa i texten använde om Islamiska staten var ”terrorgrupp”.

Termen ”politiserade muslimer som strider utomlands” framstår som en kvalificerande sammansättning av två benämningar. Den första härrör ur ”politisk islam” som benämning på mångfalden politiska ideologier som konstruerats med hänvisning till islam och syftar på en person vars politiska hemvist ryms inom fältet politisk islam. Det är ingen extrem eller förskönande utan en beskrivande term som är mycket vanlig inom forskarsamhället, i synnerhet bland forskare som undersöker forskningsfälten religion och politik, islam och politik, religion och genus, globala studier, kritiska religionsstudier och islamologi.

Att Abdullahi och Bessa använder termen politiserade muslimer signalerar att de är belästa och kan områdesrelevant forskning. De använder termen som en kvalificering av kategorin svenskar ”som strider utomlands”. Den termen motsvarar i sin tur den engelskspråkiga termen *foreign fighter* som är legio inom forskningslitteratur och juridik på fältet, vilket igen visar att Abdullahi och Bessa är belästa. Då de i sammanhanget syftar just på svenska muslimer som ansluter sig till någon av de militant islamiska grupperingar som engagerat sig i väpnad konflikt utanför Sverige blir den sammansatta benämningen

”politiserade svenska muslimer som strider utomlands” ett försök att precisera vilka de talar om, det vill säga *en deskriptiv* och *inte en förskönande term*.

b). Benämningen ”raslagar” användes av Abdullahi och Doubakil om den terroristlagstiftning som tillkommit under kriget i mot terror, då dessa enligt författarna i sin praktiska tillämpning enbart riktat in sig mot muslimer. Abdullahi och Doubakil framhåller att detta utmanar principerna i det liberala demokratiska rättssystemet, vilket är en uppfattning som också uttryckts av Internationella juristkommissionen.

Termen ”raslag” visar att Abdullahi och Doubakil är bekanta med utvecklingen inom kritisk rasismforskning, där man under decennier studerat rasifieringsprocesser, inklusive rasifieringen av muslimer som en föreställd kollektiv sort, särskild från den universella människan. Det är allmänt känt inom forskningen att rasism inte förutsätter föreställningen ”biologisk ras” och att rasism föregått de biologiska och genetiska vetenskaperna med flera århundraden. Forskningen om prebiologisk rasteori och prebiologiska rasmaktsordningar visar att judar och muslimer rasifierades redan på 1500- och 1600-talet och hur juridiken redan då var en viktig del i konstruktionen av särskilda raser.

Första gången den spanska benämningen *raza* förekom i en spansk ordbok utpekades just judar och muslimer som exempel på mindervärdiga raser, i en ordning som institutionaliserade doktrinen om blodsrenhet (*limpieza de sangre*) som juridisk princip för särskiljandet av invånare med rent kristet blod från invånare som härstammade från judar och muslimer och som sades vara av ”förorenat blod”.⁷ Då den biologiska rasteorin under efterkrigstiden fasades ut som vetenskapligt och etiskt ohållbar kom rasbegreppet att färdas omarkerat och inbyggt i termer som kultur, religion och etnicitet. Den ”kulturrasism” vars effekter kan mätas inom områden som hatbrott, arbetsmarknad och ojämlik fördelning av status, privilegier och möjligheter, kan också komma till uttryck i diskriminering inom rättssystemen.⁸

Bruket av begreppet ”raslagar” i en debatt utanför det områdesbelästa forskarsamhället kan möjligen hållas för opedagogiskt. Det kan emellertid svårligen tas som intäkt för att författarnas intentioner varit att försvara terrorister eller deras extremism.

Sammanfattningsvis har analysen visat att debattartiklarna *inte* ger stöd åt uppgiften att Maimuna Abdullahi och Fatima Doubakil är extremister som försvarat terrorister och förringat antiterroristinsatser mot IS-krigare. Att offentligt sprida osakliga uppgifter av denna typ bedöms kunna trigga hatbrott och försvåra de utpekades möjligheter att göra karriär och leva ett fridfullt och värdigt liv.

---

¹ Cameron, Iain & Anna Jonsson Cornelli, "Terroristbrott — en översikt", *Svensk juristtidning*, 2017, sid. 709-734, <https://svjt.se/svjt/2017/735>

² Morgan Johansson, citerad i "Förslag dras tillbaka efter Lagrådets kritik", *Advokaten*, Nr 3, 2019.

³ Det pågår forskning om svenska Ukrainafrivilliga fascister och vi vet att tre svenska nationalsocialister som genomgått träning hos ryska *Partizan* genomförde tre sprängattentat i Göteborg runt årsskiftet 2016/2017. Om svenskar som åkt ner för att delta i väpnade konflikter i forna Jugoslavien, Ukraina, Syrien/Irak, Israel, har vi ett fåtal journalistiska arbeten. År 2018 publicerade populärhistoriker Lars Gyllenhaal *Svenskar i krig 1945*, Lund: Historiska media. Journalistiska arbeten inkluderar också Magnus Sandelins *Den svarte nazisten*, Stockholm: Forum 2010, *Extremister*, Stockholm: Forum 2012, och *Svenska IS-krigare*, Stockholm: Fri tanke 2016. Mycket litet forskning finns ännu publicerad. I gränslandet till forskning sammanställde Magnus Ranstorp och Linus Gustafsson en rapport baserad på sekundärmaterial, främst från säkerhetstjänst och media, *Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq*, Stockholm: Försvarshögskolan, 2017. <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:1110355/FULLTEXT01.pdf>. Det fåtal forskningsinsatser som gjorts tillkom efter debattartiklarna skrevs och inkluderar arbeten av Marco Nilsson som publicerat studier baserade på intervjuer med ett par, tre svenskar som stridit i Bosnien. Afghanistan och Syrien: "Foreign Fighters and the Radicalization of Local Jihad: Interview Evidence from Swedish Jihadists", *Studies in Conflict & Terrorism*, no. 5, 2015; Marco Nilsson, "Motivations for Jihad and Cognitive Dissonance – A Qualitative Analysis of Former Swedish Jihadists", *Studies in Conflict & Terrorism* no. 6, 2019. Amir Rostami et al har undersökt data om 41 svenskar som dött i krig i Syrien/Irak, Amir Rostami, Joakim Sturup, Hernan Mondani, Pia Thevselius, Jerzy Sarnecki & Christofer Edling, "The Swedish Mujahideen: An Exploratory Study of 41 Swedish Foreign Fighters Deceased in Iraq and Syria", *Studies in Conflict & Terrorism*, 2018. DOI: 10.1080/1057610X.2018.1463615

⁴ Nilsson, Per-Erik, *Open Source Jihad: Problematizing the Academic Discourse on Islamic Terrorism in Contemporary Europe*, Cambridge: Cambridge University Press, 2018.

⁵ Se exempelvis Mattias Gardell, *Islamofobi*, Stockholm: Leopard; Erin M. Kearns, Allison E. Betus & Anthony F. Lemieux (2019) "Why Do Some Terrorist Attacks Receive More Media Attention Than Others?" *Justice Quarterly*, 36:6, 985-1022, DOI: 10.1080/07418825.2018.1524507, Amir Saeed, "Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media", *Sociology Compass* 1/2 (2007): 443–462, <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2007.00039>; Paul Baker, Costas Gabrielatos & Tony McEnery, *Discourse Analysis and Media Attitudes: The Representation of Islam in the British Press*, Cambridge: Cambridge University Press, 2013; Marta Axner, *Representationen, stereotype och nyhetsvärdering. Rapport från medieanalys om representationer av muslimer i svenska nyheter*, Uppsala: CRS, Uppsala universitet, 2015.

⁶ Mattias Gardell, Heléne Löw & Michael Dahlberg-Grundberg, *Den ensamme terroristen? Om lone wolves, näthat och brinnande flyktingförläggningar*, 2017, Stockholm: Ordfront; Clare Ellis, Raffaello Pantucci, Jeanine de Roy van Zuijdewijn, Edwin Bakker, Benoît Gomis, Simon Palombi & Melanie Smith, *Lone-Actor Terrorism. Final Report*, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies: Countering Lone-Actor Terrorism Series No. 11, 2016

⁷ *Tesoro de la lengua castellana o española*, Madrid 1611. Biblioteca Nacional de España.

⁸ Se exempelvis Leandro Schclarek Mulinari, *Race and Order. Critical Perspectives on Crime in Sweden*, Stockholm: Stockholms universitet, 2020; Marta Kolankiewicz, *Anti-Muslim Racism on Trial: Muslims, the Swedish Judiciary and the Possibility of Justice*, London et New York: Routledge, 2019; Gardell, Mattias 2015, "What's Love Got to Do with It? Ultrationalism, Islamophobia, and hate crime in Sweden", *Journal of Religion and Violence*, Vol 3, no. 1.